

В. С. Білецький

Залізистий кварцит

ЗАЛІЗИСТИЙ КВАРЦИТ – метаморфічна гірська порода хемогенно-осадового походження, що складається переважно з [кварцу](#), *магнетиту*, [гематиту](#), *мартиту*. Серед різновидів – [джеспіліт](#), ітабірит, таконіт. З. к. – найпоширеніша складова залізисто-крем'янистої формації. При вмісті Fe 25–30 % – пром. залізна руда. Розрізняють З. к. тонко- (до 3 мм), середньо- (3–10 мм) і широкосмугові (понад 10 мм). Колір – сірий, червоно-сірий, бурий, іржавий. При мінливому хім. складі сума виходів SiO₂, FeO, Fe₂O₃ складає понад 90 %: SiO₂ – 30–70 %, FeO – 5–20 %, Fe₂O₃ – 10–40 %. Родовища З. к. приурочені до докембрій. щитів і платформ. Вони розташовуються разом з ін. осадовими й ефузив. гірськими породами в протяж. синклінал. структурах, які здебільшого мають протерозой. або архей. вік. Питома вага З. к. 3240–4290 кг/м³. Міцність на стиск при незначному вмісті силікатів 370–400 МПа, при вмісті силікатів бл. 10 % – 170–190 МПа. На території України З. к. неокисненого типу докембрій. формацій УЩ утворюють родовища т. зв. бідних (мартит.) руд з вмістом заліза 15–45 %. У зоні окиснення при вилуговуванні кварцу виникли багаті руди гематит. складу (46–70 % Fe). Родовища, пов'язані з З. к. [Криворізького залізорудного басейну](#), [Кременчуцького залізорудного району](#) та [Білозерського залізорудного району](#), є осн. постачальниками залізоруд. продукції України. Усі найбільші родовища З. к. з запасами руди у мільярди та десятки млрд т належать до нижньопротерозой. евгеосинклінал. відкладів, що пройшли метаморфізм фації зелених сланців. Гол. мінерали З. к. цієї формації: кварц, магнетит, гематит, кумінгоніт, біотит, хлорит, лужні амфіболи, піроксени. Структура кварцитів переважно тонко- та дрібнозерниста, іноді середньозерниста, текстура шарувата і плейчаста. Родовища вказаної формації залягають в осадових і, частково, вулканогенно-осад. породах. Вони отримали назву родовищ криворіз. типу (або типу оз. Верхнє). Найглибші зміни метаморфізму характерні для посеред. родовищ (сотні млн т), які залягають в метаморфіз. осадово-вулканоген. породах і належать до т. зв. ківатин. типу – за однойм. залізоруд. формацією у Канаді. Невеликі за запасами (десятки, перші сотні млн т) поклади пов'язані з глибоко метаморфіз. родовищами грануліт. формації архей. віку. Структура кварцитів у них крупнозерниста, текстура шарувата та неясно плейчаста.

Бібліографічний опис:

Залізистий кварцит / В. С. Білецький // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-14753>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).